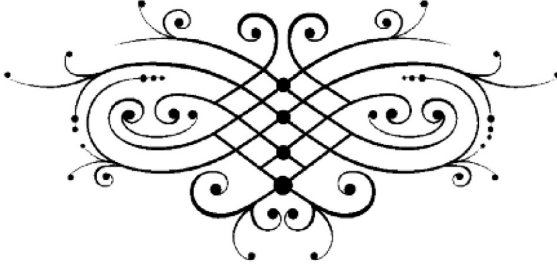

YALANCILAR
ve SAHTEKÂRLAR
ANSİKLOPEDİSİ

ROELF BOLT

ÇEVİRİ: TEVFİK UYAR

YALANCILAR VE SAHTEKÂRLAR ANSİKLOPEDİSİ
ROELF BOLT

Özgün ismi: Leugenaars en vervalsers

© 2011 Roelf Bolt, Amsterdam, Em. Querido's Uitgeverij B.V.

Türkçe yayın hakları:

© 2015 Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Sertifika No: 12746

Domingo, Bkz Yayıncılık markasıdır.

Çeviri: Tevfik Uyar

Özgün Kapak Tasarımı: Barbara Bernát

Sayfa Uyarlama: Bahadır Erşık

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Hollanda Edebiyat Fonuna bu kitabın çevirisi için sağladığı destekten dolayı teşekkür ederiz.

ISBN: 978 605 4729 59 3

Baskı: Aralık 2015

Elma Basım Yayın ve İletişim Hizm. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Halkalı Caddesi No: 164 B-4 Blok

34295 Sefaköy Küçükçekmece İstanbul

Tel: (212) 697 30 30 Sertifika No: 12058

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tümünün veya içeriğinin herhangi bir bölümünün yayıncının yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Asmalimescit Mah. Ensiz Sok.

No: 2 D: 7 Tünel İstanbul

Tel: (212) 245 08 39

e-posta: domingo@domingo.com.tr

www.domingo.com.tr

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 7

YALANCILAR VE
SAHTEKÂRLAR
ANSİKLOPEDİSİ 33

NOTLAR *ve* KAYNAKÇA 243
GÖRSELLER 275
DİZİN 277

BROOKLYN KÖPRÜSÜNÜ SATMAK

On dokuzuncu yüzyılın sonuna gelindiğinde New York'un iki sembolü vardı. Birincisi, 1883 yılında dikilen Frédéric Auguste Bartholdi'nin Özgürlük Heykeli, ikincisi de yine 1883'te açılan, Doğu Nehri üzerinde asılı duran, Almanya doğumlu J. A. Roebling tarafından tasarlanan Brooklyn Köprüsü'yü. Köprü pek çok şair ve ressama ilham veren bir meydan okumaydı ama en büyük meydan okuma köprünün satışı fikri tarafında cereyan ediyordu⁷.

Köprüyü bir satış unsuru haline getiren cazip özelliklerinden birisi bir yüzyıl önce her gün göçmenleri taşıyan gemilerin demirlediği Ellis Island'daki New York Limanı'na olan yakınlığıydı. Profesyonel dolandırıcı George C. Parker'ın gemilerde kamarot olarak çalışan adamları vardı ve parası olan ama zekâsı olmayan yolcuları küçük bir bedel karşılığında Parker'a bildiriyorlardı.

Kamarotlar potansiyel kurbanları pusuda bekleyen ve ağzı iyi laf yapan Parker'ı "Satılık Köprü" tabelasıyla bulabilecekleri yere yönlendiriyorlardı. Parker kurbanla sıkı bir muhabbete girişikten sonra onlara bu fırsatı yakalayacak kadar talihli olmalarının ne büyük bir şey olduğunu, çünkü bu köprüye yatırım yapmaları halinde köprüye kuracakları bir gişe vasıtasıyla kısa sürede ne kadar büyük paralar kazanacaklarını anlatıyordu. Kerizler ne kadar şanslı olduklarına kendileri de şaşırıyor, söylenildiği gibi Amerika'nın taşı ve toprağı altın bir fırsatlar ülkesi olduğunu böylece tasdik etmiş oluyorlardı. 200 ila 1000 dolar arasında bir ödeme yapıp karşılığında gerçekçi görünen ve üzerinde "Bir adet köprü, iyi durumda" yazan tapu senedi alıyorlardı.

Polis düzenli olarak köprünün girişine gelip de turnikeler ve bariyerler inşa etmeye kalkışan sözde mülk sahiplerinden bıkmıştı. Ellis Island yetkilileri bu sahtekârlığa daha fazla pabuç bırakmamak amacıyla göçmenlerin şehre indiği noktalarda, üzerinde "Kamuya ait yapıları ve caddeleri satın alamazsınız" yazan broşürler dağıtmaya başladılar (Cohen, 2005).

Parker ise 1928'de çeşitli dolandırıcılık suçlarından müebbet hapis cezasına çarptırıldı. İki yıl sonra dizelerini Hart Crane'in nakşettiği, Roebling'in şaheserini birleştirici bir metafor olarak konu aldığı epik şiiri "Köprü" yayımlandı. Parker'ın bu eserin bir kopyasını okuyup okumadığı merak ediliyor.

C. F. GOLDIE, BADANACI

1985 yılında Karl Feodor Sim adında Yeni Zelandalı bir esnaf, vatan-daşı olan sanatçı Charles F. Goldie'nin (1870-1947) eserlerini taklit etmekten suçlu bulundu ve Foxton belediye binası ve tuvaletlerinin badanasını yapmakla cezalandırıldı. Sim, mahkemeden sonra eserlerine en azından yasal olarak C. F. Goldie imzası atabilmek için adını Carl Feodor Goldie olarak değiştirdi. Artık eserlerini orijinal Goldie eserleri olarak yutturmaya çalışmasa da Yeni Zelanda'nın ilk tescilli resim sahtekârı olma unvanını elinde tutmanın gururunu yaşıyor.*

ÖRNEK SAYFALAR

ÖRNEK SAYFALAR

KAMYON DOLUSU TAKLİT ÇİKOLATA

Aralık ayı çikolata üreticisi Ferrero Rocher için yoğun bir aydır ve şüphesiz her zaman bu pastadan pay almak isteyen başkaları da olur.

2008 Kasım'ında Türkiye'den yola çıkan soğutma sistemli bir tır Paris'e ulaşır yükünü bir toptancı deposuna boşalttı. Az sonra baskın yapan Fransız polisi içerisinde 33.000 koli çeşitli Ferrero Rocher ürünü olan 10 tonluk yüke el koydu.

Çikolatalar laboratuvarında test edilince sağlık için zararsız ama düşük kaliteli taklitler olduğu ortaya çıktı. Bunun üzerine hükümet yetkilileri tüm malın imhasına karar verdi.

ÖRNEK SAYFALAR

KÖPENICK KOMUTANI

16 Ekim 1906 yılında Wilhelm Voigt adlı bir kunduracı (1849-1922) bulduğu ikinci el Prusya subayı kıyafetini giyip en yakın kışlanın yolunu tuttu. Orada çevirdiği bir grup askere kendisiyle Berlin'in doğusundaki Köpenick'e gelmelerini emretti. Askerlerin rütbeli bir subayı dinlememek gibi bir şansları olmadığından emre itaat ettiler ve yanlarındaki çakma subayla birlikte trene atlayıp Köpenick'e geldiler. Voigt askerleriyle birlikte belediye binasına girdi ve hileli defter tutma suçlamasıyla belediye başkanını tutuklayarak kasadaki 4000 marka el koydu. Kimse otoritesini sorgulamadı bile.

Voigt daha paranın sefasını süremeden aynı ayın sonunda tutuklandı ve dört yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bir yıl sonra kendisinin "sevimli hergele" olduğunu düşünen Kaiser II. Wilhelm tarafından affedildikten sonra (Wietzorek, 2006), hayatını imzalı fotoğraflar satarak ve zaman zaman da küçük tiyatro ve varyete gösterilerinde oynayarak kazanmaya başladı. 1909 yılında yayımlanan *Nasıl Köpenick Komutanı Oldum* adlı otobiyografisinin sağladığı ünle Amerika ve Kanada'yı turladı. Londra'da Madame Tussauds müzesinde balmumu heykeli sergilendi. 1910 yılında Lüksemburg'a taşındı ve iki yıl sonra emekli oldu. 2 Ağustos 1914'te

Almanlar Lüksemburg'u işgal ettiğinde üniformasını son kez giyerek askerlere emirler yağdırdı.

Voigt'in hayatı birçok yazara ilham verdi. 1930'da Wilhelm Schäfer Voigt hakkında bir roman yazdı. Müteakip yılda Carl Zuckmayer bugün İngilizce konuşulan ülkelerde hâlâ sahnelenen *Köpenick Komutanı* adlı oyunu kaleme aldı. Zuckmayer yönetmen Helmut Käutner ile birlikte, oyunun sahneye konmasından 25 yıl sonra hikâyeyi beyaz perdeye aktardı; başrolde Heinz Rühmann oynadı.

I. Dünya Savaşı nedeniyle patlak veren enflasyonun etkisiyle epey yoksullaşmış olan Voigt 1922 yılında öldü. Cenaze masrafları Lüksemburg belediyesi tarafından karşılandı ve naaşı Notre Dame mezarlığına defnedildi. Mezarı bakımsız kaldı ve muhtelif zamanlarda tamamen yok olma tehlikesi geçirdi. 1961 yılında Doğu Almanya'dan Sarasani Sirki, mezarlığı restore ettirdi ve mezar taşına bir Prusya miğferi işlemesi eşliğinde "Hauptmann von Koepenick" ve (doğum tarihi yanlış olmak üzere) "Wilhelm Voigt, 1850-1922" yazdırdı.

Voigt'in sahip olduğu diğer bir onur da, sahtekârlıktaki başarısından dolayı heykeli dikilen tek sahtekâr olmasıdır. Bronzdan imal edilen heykel, belediye başkanını tutukladığı ve parasına el koyduğu Köpenick belediye binasının basamaklarında duruyor.

ÖRNEK SAYFALAR

ÖRNEK SAYFALAR

MITTERRAND'IN GÖZLEMEVİ OLAYI

1959 yılının son aylarında Fransa'da meydana gelen olaylar tarihte *Affaire Observatoire** adıyla anılmaya mahkûm olmuştur. Bugün yani elli yılı aşkın bir süre sonrasında bile hâlâ ve hâlâ olayların üzerindeki giz perdesi kalkmamıştır.

1959 yılının sonbaharında Fransız meclisi seçimlerini henüz kaybeden François Mitterrand, Başbakan Charles de Gaulle'ün beşinci cumhuriyetinin karşısındaki azimli bir rakipti. Mitterrand'ın solcuların lideri olmasının karşısında sosyalist ve komünistlerin sayısız fraksiyona bölünmesi ve her birinin kendine ait bir lideri olması gibi pek çok zorluk vardı. Takip eden aylarda Mitterrand'ın pozisyonu ılımlı soldan aşırı sola kaydı ve kendini De Gaulle'ün fikirlerinin tam zıttında bir yerde konumlandırarak Fransız sömürgeci olan Cezayir'in bağımsızlığını kazanması yönünde fikir beyanında bulundu.

16 Ekim 1959 gününün erken saatlerinde Mitterrand Paris'teki Lüksemburg Bahçesi'nin kuzey batısında yer alan evine gitmek üzere Guynemer Caddesi'nde aracını sürerken lacivert bir Peugeot 403'ün takibinde olduğunu fark etti (araçtan şüphelenmişti çünkü Cezayir'in bağımsızlığı yönündeki görüşleri nedeniyle daha önce de ölüm tehditleri almıştı). Ailesini olası bir hayati tehlikeyden korumak için doğrudan eve gitmek yerine aracını Lüksemburg Bahçesi'nin güneyine sürdü. Auguste-Comte Caddesi'ndeki eski gözlemevi yakınındayken birden direksiyonunu sola kırdı ve aracı kaldırıma park edip içinden fırladı. Parka doğru koşan Mitterrand trabzanların üstünden atladı ve çitin ardına saklandı. Şüpheli araç

* Fransızca, "Gözlemevi Olayı" (ç.n.)

oradan geçerken makineli tüfekle Mitterrand'ın aracını taradı. Sonrasında yapılan incelemelerde Mitterrand'ın sağ araç kapısında yedi kurşun deliğine raslandı. Kurşunlardan birisi doğrudan sürücü koltuğuna isabet etmişti. Gözlemevi Bulvarı'na giden Mitterrand, 5 numaralı evin kapısını çaldı ve kapıyı açan kapıcıdan yardım istedi. Cadde sakinleri çoktan polisi aradıklarından polisin intikal etmesi çok sürmedi.

Takip eden günlerde sol kanat Mitterrand'ın arkasında birleşerek saf tuttular. Normalde birbirleriyle muhatap bile olmayacak, faşizm karşıtları, anti-Gaullist olanlar, sömürge karşıtları, sosyalistler ve komünistler bir araya gelip güçlü bir birlik oluşturdular ve saldırı karşısındaki infiallerini dile getirdiler. Mitterrand her fırsatta faillerin Cezayir'de değil, Fransa'da aranması gerektiğini dile getirdi. Saldırının kaynağının hükümet olabileceği ve Başbakan De Gaulle'ün bunda parmağı olabileceği iması yapılıyordu. Mitterrand solun idolu olmak için yaşadıklarını zekice politik hamleler yaparak etkili bir biçimde kullanıyordu.

Bu zafer havası bir haftadan kısa sürdü. 16 Ekim saldırısının ardından pek çok soru işareti çıkmıştı ortaya. Cezayir sömürgeci hareketinin ve Fransız gizli servisinin içinde çok profesyonel askerler görev yapıyorken, saldırganlar nasıl olup da boş bir arabaya saldıracak kadar acemi olabilirlerdi? Olaydan beş gün sonra şaşırtıcı haberler ortaya çıkmaya başladı. 21 Ekim'de sağ görüşlü bir gazete olan Rivarol'da aşırı sağcılar için pis işler yapmasıyla bilinen Robert Pesquet'le görüşüldüğünü iddia ediliyordu. Pesquet'e göre Mitterrand saldırıyı bizzat kendisi düzenletmişti.

Takip eden hafta Mitterrand'ın Pesquet ile mükerrer kereler görüştüğüne yönelik detaylar ve saldırının detaylarının tartışıldığı bazı mektuplar ortaya çıktı. Görünüşe göre Mitterrand her şeyi muntazaman ayarlamaya çalışmıştı. Tüm bunların ifşa olması üzerine sol kanatın lideri 30 Ekim'de saldırının bir oyun olduğunu itiraf eden bir yazı yayımladı. Mitterrand'a göre Pesquet, Mitterrand'ı öldürmesi için kiralanmıştı fakat bunu yapmak istemiyordu ve bu yüzden kendisine gelip birilerince kiralandığını açıklamış, bir şeyler yapılmasını istemişti. Konu üzerinde kafa yoran ikili saldırıyı Mitterrand'ın hayatta kalacağı, Pesquet'in ise ona işi verenlere karşı mahcup olmayacağı bir hale sokmaya çalışmışlardı.

Pek çok insan Mitterrand'ın bu açıklamalarından ikna olmadı ve politikacının sola liderlik etme hayalleri o dönem için suya düştü.